

ДАРЫНДЫ ҒАЛЫМ

(Мерейтой – 85 жас)

Қазақстанның экономика ғылымында өз биігі, өрісі, бөлек кеңістігі бар ҚР ҰҒА академигі Ораз Баймұратов сияқты біртуар қазақ азаматының өмір белестеріне, ғылымдағы өнегелі жолына зер салған жанның дарынды ғалым болмысын ашатын тегінен дарыған, өскен ортасы қалыптастырған өзіндік қасиеттерін аңғармауы мүмкін емес.

Ораз Баймұратовтың өзгелерден ерекшеленіп тұратын бірнеше қасиетін атауға болады. Әуелі, оның өзгеше үлгі қасиеті – өзі таңдап-талғаған ғылым жолына деген сенімділігі. Осы жолда талмай, таудай талаппен, ғылыми ізденіспен студенттік өмірден академиктік дәрежеге дейін жетті.

Орта мектепті ойдағыдай бітіргесін білімге деген құштарлық албырт жасты байтақ Мәскеудің түсті металдар және алтын институтына алып келді. Жоғары білімді жас маман осы институтты 1957 жылы ойдағыдай тәмамдағасын, туған еліне оралғаннан кейін, оның қажыры мен қайратының арқасында өрлеу баспалдақтары биіктей береді.

Академик Ораз Баймұратовтың келешектегі бар ғылыми өмірі еліміздің аяулы азаматы Қаныш Сәтбаев құрған ғылым ордасы – Ғылым академиясының қабырғасында өтеді. Әуелі кіші ғылыми қызметкер, аспирант, ғалым-хатшы, бөлім меңгерушісі болды.

Ораз Баймұратұлы 1962-1964 жылдары ол Мәскеудің болат және балқыту институтының «Экономика» кафедрасында өндірістік экономика саласының білгір мамандарының бірі профессор С.Я. Рачковскийдің басшылығымен аспирантурада оқиды. Оны 1964 жылы «Металлургия заводтарын қайта құру және ұлғайтудың экономикалық тиімділігі» деген тақырыпта кандидаттық диссертация қорғап шығады.

Кандидаттық диссертацияны ойдағыдай қорғағаннан кейін, ҚазКСР ҒА Экономика институтында қызмет істей жүріп, өзінің талапты ғалым екенін көрсете білді. Қысқа мерзім ішінде дайындап, 1971 жылы «Өнеркәсіп өндірісіне капиталдық салымдардың экономикалық тиімділігі» атты тақырыпта докторлық диссертациясын табысты қорғап, Қазақстан бойынша ең жас экономика ғылымдарының докторы дәрежесіне ие болады да, 1975 жылы экономика бойынша профессор атағын алады.

Академик О. Баймұратов ірі ғалым-экономист ретінде отандық экономика ғылымының дамуына үлкен үлес қосуы 1980 жылы республика Ғылым академиясының өндіргіш күштерді зерттеудің Кеңесіне (ӨКЗК – СОПС) ауысуынан басталады.

Академик О.Баймұратов «тоқырау» кезеңінде ірі теоретик ретінде экономикалық құбылыстардың терең мәніне жете білді. Ол әлемдік әдебиетте басымдылық түсінігін алғашқы болып жан-

жақты саяси-экономикалық жағынан зерттеп, оның өндіргіш күштер мен экономикалық заңдар жүйесіндегі орнын көрсетті.

Ғалымның әлеуметтік экономика және гармония туралы еңбектері экономикалық ғылымның дамуында маңызды әрі өзекті саналады.

Академиктің пайымдауынша, Гармония барша парасаттылық пен игілікті – махаббат пен рахымнан бастап, әділеттілік пен бірқалыптылыққа дейін қарастырады. Расында Гармония әлемді сақтайды. Бұл жерде елдердің алға дамуының аса маңызды шарты – саналы түрде Гармонияға қарай ұмтылу екенін атап өту керек.

Ол – бірнеше лауазымы жоғары ғылыми, қоғамдық кеңестердің белсенді мүшесі.

1990-1995 жылдары Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің және ҚР-ның XII және XIII шақырылымдарының депутаты, қаржы, бюджет және банк жөніндегі Комитеттің Төрағасы, ҚР Жоғары кеңесінің Үйлестіру Кеңесінің, КСРО Жоғары Кеңесінің Төрағасының орынбасары, ТМД елдері Парламентаралық Ассамблея комиссиясының мүшесі болды.

Әрине, академик ел мүддесін алдыңғы қатарға қойды. Оны дәлелдейтін мысалдар жеткілікті сияқты. Тіпті, Кеңес Одағы кезінде, 1990 жылы ол баспасөз бетінде Қазақстанның егемендігі, өзіндік валютасы болуы керек деген идеяларын жария еткен болатын.

Ғылыми және қоғамдық қызметте сіңірген айтулы еңбегі және экономика ғылымын дамытудағы үлкен үлесі үшін О. Баймұратов көптеген орден, медальдармен, Қазақстан Республикасының Құрмет грамоталарымен марапатталды.

Бүгінде Ораз Баймұратов өзінің творчестволық өсу жолын одан әрі табысты жалғастыруда. Академик ағамыз біздерді жастық энергиясымен рухтандырады, идеялары мен творчестволық жоспарлары көп, біз одан әлі де көп жыл бойы даналықты, ойлана білуді үйренеміз, әлі де ол талантты жас ғалымдарды және экономистерді тәрбиелейді деп ойлаймыз.

О. Баймұратов аға туралы айтар болсақ, ой көп, бірақ бір мақалада бәрін айтып жеткізу қиын, бәріне тарих куә, алда ол кісі туралы көптеген жақсы мақала жазылатынына күмәніміз жоқ.

Құрметті Ораз Баймұратұлы! 85-жылдық мерейтойыңызда Сізге ұзақ ғұмыр, зор денсаулық, табыс тілейміз. Еліңізге адал қызмет етіп, отбасы бақытының нұрына бөлене беріңіз деп ыстық сезімімізді білдіреміз.

*Раушанбек Әбсаттаров, ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі,
философия ғылымдарының докторы, профессор*